Regionstyrelsens tillväxtutskott

§219

Återrapportering LLUH 20261020
RS210064

Beslut
1. Regionstyrelsens tillväxtutskott godkänner återrapportering och uppföljning för perioden 2023-2027 för Lokalt Ledd Utveckling Halland.

Ärendet
Lokalt Ledd Utveckling Halland (LLUH) har tidigare ansökt om medfinansiering för projektperioden 2023-2027 och blivit beviljade 15 069 446 kronor. Under 2022 utbetalades första medfinansieringen där 100 % av driften motsvarande 3 733 000 kronor samt 50 % av projektstödet motsvarande 5 600 000 kronor.

Vidare har LLUH genomfört delrapportering för delrekvirering av tidigare beslutad Regional medfinansiering under 2025.

Syftet med återrapporteringen är att följa upp och synliggöra det arbete som genomförs inom LLUH samt att redovisa vilka resultat och effekter som skapas genom verksamheten. Återrapporteringen utgör även ett underlag för att bedöma hur Region Hallands medfinansiering bidrar till att genomföra den lokala utvecklingsstrategin och stärka utvecklingen i leaderområdet. Genom uppföljningen skapas kunskap om hur de regionala medlen omsätts i konkreta insatser, vilka mervärden som genereras och hur resurserna bidrar till hållbar lokal och regional utveckling.

Förslag till beslut
1. Regionstyrelsens tillväxtutskott godkänner återrapportering och uppföljning för perioden 2023-2027 för Lokalt Ledd Utveckling Halland.

Beslutsunderlag
- Beslutsförslag, återrapportering LLUH 20261020
- PM Leader som regionalt utvecklingsverktyg (RS210064-17)

Regionstyrelsens tillväxtutskott

Expedieras till
Lokalt Ledd Utveckling Halland

Länets kommuner

Paragrafen är justerad

Regionkontoret
Regional utveckling
Harald Nord
Strateg

Beslutsförslag

Datum	**Diarienummer**
2026-10-09	RS210064

Regionstyrelsen

Beslutsförslag, återrapportering LLUH 20261020

Förslag till beslut

1. Regionstyrelsens tillväxtutskott beslutar att godkänna återrapportering och uppföljning för perioden 2023-2027 för Lokalt Ledd Utveckling Halland.

Sammanfattning

Lokalt Ledd Utveckling Halland (LLUH) har tidigare ansökt om medfinansiering för projektperioden 2023-2027 och blivit beviljade 15 069 446 kronor. Under 2022 utbetalades första medfinansieringen där 100 % av driften motsvarande 3 733 000 kronor samt 50 % av projektstödet motsvarande 5 600 000 kronor.

Vidare har LLUH genomfört delrapportering för delrekvirering av tidigare beslutad Regional medfinansiering under 2025.

Syftet med återrapporteringen är att följa upp och synliggöra det arbete som genomförs inom LLUH samt att redovisa vilka resultat och effekter som skapas genom verksamheten. Återrapporteringen utgör även ett underlag för att bedöma hur Region Hallands medfinansiering bidrar till att genomföra den lokala utvecklingsstrategin och stärka utvecklingen i leaderområdet. Genom uppföljningen skapas kunskap om hur de regionala medlen omsätts i konkreta insatser, vilka mervärden som genereras och hur resurserna bidrar till hållbar lokal och regional utveckling.

Bakgrund

Region Halland har medfinansierat Lokalt Ledd Utveckling Halland (LLUH) under programperioden 2014-2020 samt under landsbygdsfondens förlängsår

2021-2022. Totalt har beslutad medfinansieringen uppgått till 28 207 000 kr. Det innebär cirka 3,13 mnkr/år.
I det PM som Tillväxtutskottet godkände 2021 (Leader som regionalt utvecklingsverktyg) konstateras att LLUH fungerar väl och är ett viktigt verktyg för att kanalisera lokala utvecklingsinitiativ. Vissa av de förbättringsmöjligheter som angavs i PM-an har genomförts och ytterligare några har därefter utvecklats.

LLUH har tidigare ansökt om medfinansiering och blivit beviljade 15 069 446 kronor. Under 2022 utbetalades första medfinansieringen där 100 % av driften motsvarande 3 733 000 kronor samt 50 % av projektstödet motsvarande 5 600 000 kronor.
LLUH presenterade en delrapportering under 2025 med syftet att tidigare beslutad medfinansiering utbetalas efter delrekvisition och delrapportering genomfördes till Regionstyrelsens tillväxtutskott. Mot delrekvireringen utbetalades 40% av projektstödet motsvarande 4 480 000 kronor.

Övervägande

LLUH utgör ett väl fungerande och betydelsefullt verktyg för att fånga upp, stödja och kanalisera lokala utvecklingsinitiativ. PM:et *Leader som regionalt utvecklingsverktyg* identifierade samtidigt ett antal utvecklingsområden för att ytterligare stärka verksamhetens genomslag och regionala nytta. Flera av de förbättringsåtgärder som lyftes fram har därefter genomförts, samtidigt som ytterligare arbetssätt och samverkansformer har utvecklats under programperioden för att stärka kopplingen mellan lokala initiativ och regionala utvecklingsmål.

Barnkonsekvens- och jämställdhetsanalys

Analysstöd på intranätet

LLUH har under programperioden bedrivit ett målmedvetet arbete för att förverkliga den egna utvecklingsstrategin. Strategin utgör en konkretisering av såväl den regionala utvecklingsstrategin (RUS) som Strategin för hållbar tillväxt, utifrån ett lokalt ledd utvecklingsperspektiv. Genom genomförda insatser och beviljade stöd har resurserna i huvudsak kommit landsbygdsområden till del och bidragit till lokal utveckling, ökad attraktivitet och stärkt hållbar tillväxt.

I det urvalssystem som tillämpas samt genom de uppföljningskriterier som används har LLUH strävat efter att beakta jämställdhets- och inkluderingsperspektiv. Detta har inneburit att fördelningen mellan kvinnor och män samt mellan olika åldersgrupper har följts upp och vägts in i arbetet, i syfte att säkerställa en så bred och rättvis fördelning av insatsernas effekter som möjligt.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Inga konsekvenser med anledning av beslutet. Region Halland har med tidigare antagna beslut fastslagit medfinansiering till LLUH genom Regional medfinansiering och efter del- & slutrekvisition.

Förvaltning

Krister Björkegren	Bo-Josef Eriksson
Regiondirektör	Regional utvecklingsdirektör

Bilaga:

PM Leader som regionalt utvecklingsverktyg

Styrelsens/nämndens beslut delges

Lokalt Ledd Utveckling Halland
Länets kommuner

BÄSTA LIVSPLATSEN
Region Halland

Regional samhällsplanering
Björn Johansson
Bjorn.k.johansson@regionhalland.se
0722 – 45 03 75

Datum
2021-03-24

Diarienummer
RS210064

LEADER som regionalt utvecklingsverktyg

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning
2. Inledning
3. Vad innebär Leader-metoden?
4. Lokalt Ledd Utveckling Halland
5. Programperioden 2023-2027
6. Leader som regionalt utvecklingsverktyg
7. Analys och slutsatser

1. Sammanfattning

Leader har funnits sedan mitten av 1990-talet och är EUs verktyg för landsbygdsutveckling genom lokala initiativ. Leaders syfte och metod är att det lokala perspektivet ska få genomslag i de utvecklingsinsatser som görs. Det är därför det heter lokalt ledd utveckling, inte regionalt eller nationellt ledd utveckling. Leader

erbjuder ett arbetssätt som få andra kan erbjuda där trepartnerskapet – ideell, privat och offentlig sektor – är inbyggt i arbetssättet. Den svenska föreningen för Leader-organisationer – Lokal Utveckling Sverige, LUS – har formulerat sju principer som beskriver metoden: lokal strategi, underifrånperspektiv, LAG, innovation, integrerade insatser, nätverk och samarbete.

Verksamheten i ett Leader-område finansieras huvudsakligen genom EUs fonder (50%), svenska staten (17%) samt kommunala och regionala medel (33%). 25 procent av medlen kan användas för drift att programmet och 75 procent för projektfinansiering. Viss del kan också användas för den påbjudna internationella projektverksamheten. Utöver dessa tre finansiärer tillkommer olika former av privat finansiering och resurser in natura.

Lokalt Ledd Utveckling Halland påbörjade sitt arbete inför programperioden 2007-2013. Under den första perioden var Halland uppdelat på två områden: Kustbygd och Landsbygd med var sin LAG men med gemensam administration. LAG LLUH är således nu inne på sin andra programperiod. Arbetet styrs av den lokala utvecklingsstrategin. Visionen för perioden 2014-2020 är ett rikare Halland genom lokala initiativ. Strategin går i korthet ut på att skapa ett rikare, mer välkomnande och nytänkande Halland. Målet är att öka antalet innovationer, konkurrenskraften och sysselsättningen, samt att göra Halland till en mer välkomnande och attraktiv mötesplats. Strategin innehåller sex insatsområden.

LLUH har under innevarande period kunnat finansiera drygt 80 projekt. Totalt har kontoret hanterat nästan 100 projekt. Projekten står i överensstämmelse med den lokala utvecklingsstrategin och ligger i linje med Tillväxtstrategin. LLUH har en väl fungerande verksamhet för att bevilja projektstöd. Det finns en bra organiserad verksamhet med driv och engagemang. Lösningen som innebär att all offentlig medfinansiering beslutas av Region Halland har stora fördelar. Den underlättar för både LAG och projektägare.

Leader har en roll att spela i ett regionalt utvecklingsperspektiv men organisationen kan inte åläggas ett regionalt utvecklingsansvar. Under den senaste programperioden är LLUH den tredje största mottagaren av regionens utvecklingsmedel (medfinansieringspotten). Därför spelar det roll vad LLUH gör och hur organisationen arbetar.

Utgångspunkten är att det är lokalt ledd utveckling. Region Halland kan ändå styra på två sätt: genom att aktivt delta i utformningen av den lokala utvecklingsstrategin och dels genom ett aktivt arbete i LAG. Det behöver heller inte vara någon motsats mellan de regionala utvecklingsambitionerna och de lokala. LLUH ska arbeta i enlighet med de regionala styrdokumenten men ur ett lokalt perspektiv. Även om problemen och möjligheterna, såsom de är identifierade på regional nivå, är

desamma eller likartade i hela Halland så kan lösningen se olika ut. Den länsövergripande analysen som gjorts i RUS och Tillväxtstrategi med efterföljande val av strategiska utvecklingsfrågor och prioriteringar behöver få en lokal uttolkning, regionala utvecklingsfrågor ur ett lokalt perspektiv. Det är sätten att nå målet som kan variera. Lokal utveckling behöver därmed inte stå i motsats till den regionala eller nationella. Vilka problem och möjligheter som adresseras kan vara gemensamma men metoderna att lösa problem och utnyttja möjligheter kan vara olika. Region Halland behöver därmed inte precisera exakt vilka områden LLUH ska arbeta med. Hur förverkligas den bästa livsplatsen ur lokal synvinkel är en grundfråga.

LLUHs unika fördel jämfört med andra utvecklingsaktörer är den lokala och breda förankringen. Det är den som ska utnyttjas. LLUH kan arbeta med näringslivsutveckling, besöksnäring, attraktivitet etc inom samma områden som Region Halland eller kommunerna gör. Det är på den lokala nivån som detta ska ske, på ett småskaligt sätt och med samverkan från ideell, offentlig och privat sektor. Trepartnerskapet i sig stödjer social hållbarhet redan i sin konstruktion.

Det behöver finnas någon som arbetar på tvärs mot strukturer och system. Det är svårt, arbetsamt och motigt att jobba på tvärs mot strukturerna men det är ofta det som behövs för att få saker och ting gjorda. Här borde det finnas en uppgift för LLUH att med trepartsförhållandet som utgångspunkt verka för att gränsgångare av alla slag får möjlighet att verka.

LLUH avlastar Region Halland en del arbete. Om LLUH inte finns kommer med säkerhet flertalet idéer, som idag hittar vägen genom LLUH att hitta vägen till Region Halland och måste då hanteras administrativt.

Internationellt samarbete ingår i Leader-metoden. Genom det omfattande nätverket av Leader-områden kan LLUH förmedla kontakter för de som önskar hitta samarbetspartners i projekt.

I och med att LLUH-organisationen finns skulle den kunna användas för projektutveckling och projektgenomförande inom andra områden. En organisation som professionellt arbetar projektinriktat kan jobba med vilka projekt som helst, även om behovet av sakkunskap måste beaktas. På uppdrag kan Leader-kontoret genomföra utvecklingsarbete.

LLUH har väl fungerande verksamhet. LAG är en utvecklingsorienterad styrelse och verksamhetskontoret arbetar effektivt. Det finns några delar som förtjänar att lyftas

fram som viktiga i kommande arbete. Verksamhetskontoret och LAG arbetar redan idag arbetar med dessa områden på olika sätt:

- Ansökningsskedet – bedömning av idéer. Ökad vikt vid bedömning av långsiktighet. Kan idén leva vidare efter projekttidens slut? Finns en organisation eller dylikt som kan driva arbetet vidare?

- Fortlöpande avstämningar. Om möjligt hålla kontinuerlig kontakt med projektägare för att försäkra sig om att projekten drivs enligt plan. LLUH arbetar redan idag med detta men det kan utvecklas.

Det finns också möjlighet att ytterligare utveckla de administrativa rutinerna inom LAG och inom kontoret. Det gäller exempelvis de delar som rör projekthandledning i ansökningsfasen, värdering av projektledningens administrativa förmåga, användning och värdering av indikatorer, beslutsunderlag vid LAG-möten, framför allt den ekonomiska delen, handledning av projekt under genomförandetiden, handledning av projekt inför slutredovisning samt fortlöpande utveckling och utvärdering av verksamheten.

Region Hallands interna arbete med LLUH-frågor kan förbättras. Inför LAG-mötena kan projektansökningar bedömas och värderas. Tjänstepersoner som tillsammans bereder ska inta en rådgivande och möjliggörande roll. Dessutom kan det leda till att fler tjänstepersoner ser möjligheter med Leader-metoden utöver projektverksamhet och att Halland på så vis kan dra nytta av metodens fulla potential.

2. Inledning

Leader har funnits i Sverige under fyra av EU:s programperioder, som löper över 6 år i taget. LEADER (1994-1999), Leader+ (2000-2006), Leader (2007-2013) samt den nuvarande programperioden som heter Lokalt ledd utveckling 2014-2020. Med utgångspunkt från lokala förutsättningar och lokala initiativ stöttar Leader utveckling av nyskapande metoder för utveckling och förnyelse på landsbygden. Leader är en del av sammanhållningspolitiken.

Under innevarande programperiod 2014-2020 (som förlängts två år) finns ett Leaderområde i Halland omfattande hela länet: Lokalt Ledd Utveckling Halland (LLUH). LLUHs insatser under programperioden riktar sig mot boende och företag på landsbygden och syftar till ett rikare Halland genom lokala initiativ.

Arbetet med sammanhållningspolitiken för kommande programperiod är försenat. Landsbygdsrogrammet har därför förlängts med två år och omfattar således även åren 2021 och 2022. Förberedelser för nästa programperiod pågår med förnyad kraft sedan flera stora knäckfrågor i EU klarats av.

Denna PM redogör för i korthet för vad Leader är och LLUHs arbete under innevarande programperiod. Det viktigaste avsnittet redogör för och lämnar förslag till Leaders och LLUHs roll och funktion utifrån ett regionalt utvecklingsperspektiv med sikte på nästa programperiod. PM-an ska utgöra ett underlag för Region Hallands förhållningssätt till Leader och indirekt utgöra ett ställningstagande till medverkan i och finansiering av en organisation för landsbygdsutveckling från år 2023.

3. Vad innebär Leader-metoden?

Sammanlänkade åtgärder för att stärka landsbygdens ekonomi (på franska förkortat LEADER) introducerades i EG 1991. Leader är en *metod* som ska bidra till att hitta lösningar på landsbygdens problem och utmaningar. Metoden bygger på samarbete, lokala initiativ och lokala förutsättningar. Den svenska föreningen för Leader-organisationer – Lokal Utveckling Sverige, LUS[1] – har formulerat sju principer som beskriver metoden: lokal strategi, underifrånperspektiv, LAG, innovation, integrerade insatser, nätverk och samarbete.

Arbetet bedrivs av det lokala partnerskapet, som ska bestå av representanter för ideell, privat och offentlig sektor. I Sverige sker samarbetet ofta genom att en ideell förening bildas för ändamålet. Föreningens styrelse utgör en Local Action Group (LAG) och är den som fattar beslut om exempelvis projektstöd. Föreningen arbetar fram en lokal strategi för arbetet under programperioden som ska kännetecknas av

[1] http://www.landsbygdsnatverket.se/

innovation och att insatserna som görs – de projekt som bedrivs – ska ha en helhetssyn på utvecklingen och kunna kombinera olika typer av insatser. LAG och dess medlemmar bildar lokala nätverk och samarbetar - med andra Leader-områden, med olika delar av civilsamhället och med det offentliga. LAG ska i lika delar bestå av representanter för ideell, offentlig och privat sektor.

Arbetet sker inom ett begränsat geografiskt område som beslutas inför varje ny programperiod och kan därför variera. Regelverket maximerar antalet människor som kan omfattas av ett Leader-område och det är den regeln som styr geografin.

Verksamheten som sker inom ramen för Lokalt Ledd Utveckling innevarande programperiod finansieras via de fyra fonderna regionalfonden, socialfonden, havs- och fiskefonden och/eller landsbygdsfondens utvecklingsdel. I Sverige har det gjorts möjligt genom att Jordbruksverket är förvaltande myndighet för alla fyra fonderna. I övriga medlemsstater tillämpas fyrfondsprincipen sparsamt. LLUH är ett av nio områden i hela EU som arbetar med samtliga fonder. Varje fond har sitt eget regelverk.

Innevarande programperiod finns 53 Leaderområden i Sverige men det är bara 48 som har finansiering via de fem procent av Landsbygdsprogrammet som är öronmärkta till just Leader[2]. För att få del av dessa medel måste Leader-området ha en godkänd utvecklingsstrategi. I Sverige godkänns den av Jordbruksverket eftersom verket är förvaltande myndighet.

Pengarna i de fyra fonderna kommer från EU och staten. För att finansiera hela sin lokala utvecklingsstrategi behöver LAG också finansiering från kommuner och landsting/regioner, från privat sektor och från ideell sektor. Den privata och ideella finansieringen består ofta av tid (arbetstimmar i projekten) som åsätts ett timpris. Den kontanta finansieringen står oftast EU/staten, kommuner och landsting för men det finns andra offentliga finansiärer som finns på en lista över godkända offentliga finansiärer. Finansieringen av en lokal utvecklingsstrategi måste ske enligt fastställda proportioner. I Sverige är fördelningen EU 50 procent, region/kommuner 33 procent och staten 17 procent.

Den ideella föreningen åläggs att ha minst 1,5 tjänster för att sköta driften av strategin. Oftast behövs flera personer än så för att sköta administrationen inklusive kontakten med projektägarna.

Organisationer, föreningar, företag och myndigheter som har idéer som bidrar till utveckling av ett område söker stöd av LAG för att genomföra projekt. Det finns en

[2] http://elard.eu/wp-content/uploads/2020/04/cor-2019-01897-00-00-ac-tra-sv-1.docx

lag som reglerar LAGs hantering av stöd[3]. Det finns också en förordning som huvudsakligen reglerar administrativa rutiner för Leader[4]

Dessutom har LAG möjlighet att själva initiera så kallade LAG-ägda projekt, det vill säga projekt som initieras och oftast drivs av, personer anställda av LAG. LLUH har under innevarande period exempelvis drivit projekten Ung i Halland, Landsbyggare, Crowdfunding Halland samt Ett utvecklat fiske i Kattegatt.

Det är möjligt för föreningen Lokalt Ledd Utveckling Halland att bedriva utvecklingsarbete vid sidan av det EU-reglerade arbetet. Det kan innebära att genomföra projekt på uppdrag av andra, att vara samtalspartner och bollplank i landsbygdsfrågor eller att förmedla internationella kontakter.

Det finns tre sätt hur LAG kan ta ansvar för den lokala utvecklingen i sitt verksamhetsområde:

1. Finansieringsrådgivning

Uppgifterna inkluderar att ge finansieringsråd, erbjuda projektstöd och snabbt utvärdera idéer och projekt som lämnats av regionala aktörer i enlighet med den lokala utvecklingsstrategin. D.v.s. godkända projekt stöds i deras genomförande och redovisningsprocesser. Organisationer, föreningar, företag och myndigheter som har idéer som bidrar till utveckling av ett område söker stöd av LAG för att genomföra projekt. LAG: s självbestämmande innebär i sin enklaste form urvalet av LEADER-relevanta projekt. En professionell LAG-ledning med ett kontor i regionen är bemannat av minst två personer.

2. Nätverksenhet

LAG är avsett att främja inrättandet av ett regionalt och transnationellt nätverk av ekonomiska och personliga relationer. Detta innebär att socialt kapital främjar ekonomiskt kapital. I LAGs beslutsfattande och arbetsgrupper är s.k. ”nyckelaktörer” representerade. Genom sina förmågor eller positioner kan de utöva ett positivt inflytande på betydelsen eller spridningen av LEADER-projekt. LAG representerar aktivt regionala projekt mot omvärlden och tar rollen som en innovationsmäklare och en lokal nätverksenhet för att informera om strategiska ämnen på EU- och nationell nivå. Verksamhetskontoret erbjuder ett brett utbud av tjänster: metodisk rådgivning,

[3] Lag (2015:266) om lokala aktionsgrupper Svensk författningssamling 2015:2015:266 - Riksdagen
[4] Förordning (2015:407) om lokalt ledd utveckling Svensk författningssamling 2015:2015:407 t.o.m. SFS 2019:1108 - Riksdagen

organisatoriskt stöd som att initiera samarbete och förhandla om offentliga medel för projektimplementeringar.

3. Lokalt Utvecklingskontor

En LAG kan också bli en ideell företagare. LAG kännetecknas av många innovationsorienterade LAG - projekt och transnationella samarbetsprojekt i det europeiska nätverket. I detta fall har LAG tagit rollen som entreprenör för landsbygdsutveckling. Projekt som drivs av LAG tar LAG ansvar för. Projekten blir förfinansierade, ekonomiskt och innehållsmässigt styrda och LAG söker samarbetspartner och medfinansiärer. Förutom att stödja LAG och dess processer, hanterar personal även processer för innovation och delaktighet inklusive kommunikation, kreativitet och medlingsteknik. Regionala problemlösnings- och transformationsprocesser är centrala i verksamheten.

LLUH arbetar enligt modell tre.

4. Lokalt Ledd Utveckling Halland

4.1 Historik

Lokalt Ledd Utveckling Halland påbörjade sitt arbete inför programperioden 2007-2013. Under den första perioden var Halland uppdelat på två områden: Kustbygd och Landsbygd med var sin LAG men med gemensam administration. LAG LLUH är således nu inne på sin andra programperiod.

Nu omfattar det geografiska verksamhetsområdet hela Halland utom de stora tätorterna. När det gäller regionalfonden, socialfonden och havs- och fiskefonden omfattas även de större tätorterna. Havs- och fiskefonden kan arbeta i församlingarna runt Bolmen.

LLUH:s verksamhetsidé är att vara en aktiv pådrivare av den lokala utvecklingen i Halland med fokus på landsbygdsutveckling . Styrkeområdena anges vara att samordna aktiviteter för lokalt ledd utveckling mellan sektorerna privat-ideellt-offentligt, att skapa nätverk och kontakter inom och utanför EU, att erbjuda och samordna finansieringslösningar och utvecklingsmöjligheter för lokala initiativ, att ta ansvar för Hallands landsbygdsutveckling och bilden av Hallands landsbygd samt att arbeta med unga för att stödja deras entreprenörskap och deras närhet till EU.

Region Halland deltog i arbetet under perioden 2007-2013 genom representation i LAG av en tjänsteman. Under innevarande period representeras regionen av två förtroendevalda medlemmar i LAG. Ett tjänstemannastöd finns kopplat till arbetet. Även kommunerna utser varsin förtroendevald ledamot i LAG som består av 24 ledamöter, åtta stycken från respektive sektor.

4.2 Den lokala utvecklingstrategin

Arbetet med den nuvarande lokala utvecklingsstrategin påbörjades i slutet av föregående programperiod. Strategin togs fram genom en lång rad möten[5]. Region Halland deltog aktivt i framtagandet för att säkerställa att den lokala utvecklingsstrategin skulle vara i överensstämmelse med, samt att den bidrar till att uppfylla målen i, den regionala tillväxtstrategin.

En analys av utvecklingsbehoven ska vara ett underlag för strategin. LLUH genomförde ett omfattande arbete inför arbetet med sin lokala strategi. Det finns en lång rad mål som leader-områdena har att uppfylla. Mål för de olika fonderna, övergripande mål för lokalt ledd utveckling, mål i landsbygdsprogrammet, kommunala och regionala mål. På EU-nivå styr den europeiska tillväxtstrategin och EU2020-målen. Dessutom finns operativa program för respektive fond att förhålla sig till. Halland har sin RUS och Tillväxtstrategi. Varje kommun har en ÖP eller motsvarande utvecklingsprogram som kan kompletteras med sektorsprogram som landsbygdsstrategier. Slutligen finns de ambitioner som kommit fram genom alla de möten som hölls inför strategins framtagande.

Visionen är *ett rikare Halland genom lokala initiativ*. Strategin går i korthet ut på att skapa ett rikare, mer välkomnande och nytänkande Halland. Halland ska vara rikare på möjligheter, människor, initiativ och tillväxt, Halland ska vara mer välkomnande för olika människor att verka, bosätta sig i och besöka. Genom lokala initiativ och samverkan sås frön till nya sätt att tänka, leva och mötas. Målet är att öka antalet innovationer, konkurrenskraften och sysselsättningen, samt att göra Halland till en mer välkomnande och attraktiv mötesplats. Strategin innehåller sex insatsområden:

- entreprenörskap och innovation
- besöksnäring
- sociala innovationer och innovativa servicelösningar
- boende och byggnation
- infrastruktur och resande
- samhällsutveckling och byutveckling

Det finns också två horisontella mål inom Leader: jämlikhet och hållbarhet.

Strategin och dess insatsområden styr vilka projekt som prioriteras.

LLUHs verksamhetsidè är att vara en proaktiv drivare av den lokala utvecklingen i Halland med fokus på landsbygdsutveckling . Föreningen vill ta ansvar för fler

[5] https://lluh.se/content/uploads/2015/11/20170601-Strategi-Lokalt-Ledd-Utveckling-Halland.pdf, se sid 5

områden som rör lokal utveckling inom sina styrkeområden. Styrkeområdena anges vara att samordna aktiviteter för lokalt ledd utveckling mellan sektorerna privat-ideellt-offentligt., att skapa nätverk och kontakter inom och utanför EU, att erbjuda och samordna finansieringslösningar och utvecklingsmöjligheter för lokala initiativ, att ta ansvar för Hallands landsbygdsutveckling och bilden av Hallands landsbygd samt att arbeta med unga för att stödja deras entreprenörskap och deras närhet till EU.

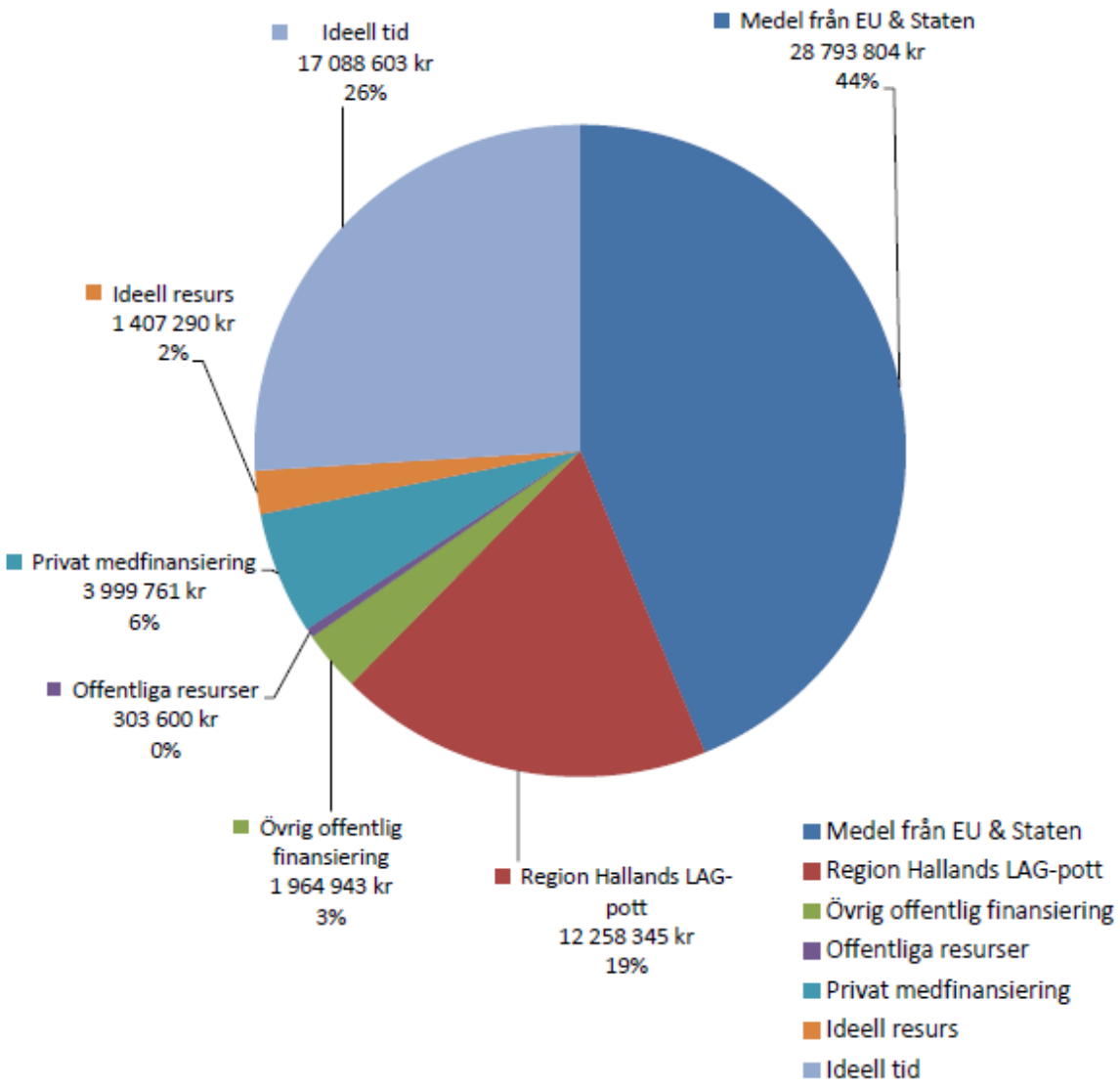
4.3 Ekonomin

Det finns fyra Europeiska struktur- och investeringsfonder i Sverige: regionalfonden, socialfonden, landsbygdsfonden samt havs- och fiskefonden. Fonderna har olika ändamål och kan därför stödja olika slags projekt. LLUH hanterar under innevarande period medel från samtliga fonder. Jordbruksverket är den gemensamma förvaltningsmyndigheten för alla fyra fonderna.

Halland har löst den offentliga medfinansieringen på ett smidigt sätt. Kommunerna och regionen lägger ihop sina utvecklingspengar i en gemensam pott, cirka 17 miljoner kronor per år. Tillväxtutskottet fattar beslut om användningen. Ur dessa finansieras LLUH. Pengar beslutas i två omgångar och betalas ut till LLUH som därmed har likvida medel.

Den totala finansieringen av LLUH från EU, staten, kommuner och region beräknas under programperioden 2014-2020 uppgå till cirka 66,5 miljoner kronor. Till detta ska läggas ideell och privat finansiering. Region Halland har i två beslut tilldelat LLUH totalt 21 922 880 kronor fördelat på 16 442 460 kronor för projektstöd och 5 480 420 kronor för administration. Det sistnämnda avser driften av Leader-kontoret i Hyltebruk och får utgöra maximalt 25 procent av budgeten.

Nedanstående diagram visar de olika slags finansiering som utgör Leaders totala ekonomi. Siffrorna hänför sig till situationen i september 2020.

Total finansiering 65 816 346 SEK.

Det kommer förmodligen att finnas lika mycket pengar till Leader i Sverige från EU/staten kommande programperiod som under den nuvarande perioden, trots att det troligen endast blir jordbruksfonden som bidrar med pengar.

4.4 Arbetssätt och samarbete

Leader är en metod för landsbygdsutveckling - ett sätt att bedriva lokalt utvecklingsarbete. Grunden är att privat, offentlig och ideell sektor samarbetar i LAG. Representanter för de olika sektorerna ska garantera att flera aspekter kommer fram, att det lokala får företräde och att det nätverk som LAG-medlemmarna har utnyttjas.

En annan hörnsten är den lokala utvecklingsstrategin, som gäller för hela programperioden. Den styr vilka projekt som beviljas.

En tredje hörnsten är underifrånperspektivet. Initiativ och idéer ska komma från personer och organisationer verksamma i området.

Andra viktiga principer för Leader-metoden är integrerade och sektorsövergripande åtgärder, innovation, samarbete och nätverk.

Som beskrevs tidigare (Kap. 3) så arbetar LLUH enligt modellen Lokalt utvecklings-kontor. Förutom att endast vara en projektadministratör, driver de egna projekt, skapar samarbeten, informerar om EU och annan politik som påverkar landsbygdsutvecklingen. LAG arbetar aktivt som remissinstans på planer som påverkar Hallands landsbygders framtid. Under pandemins start togs en nulägesanalys runt Hallands landsbygder fram, där 57 nyckelaktörer telefonintervjuats. I början av 2021 tog LLUH ansvar för att lämna inspel från Halland till EU:s långtidsvision för landsbygderna genom en digital workshop med som mest 78 deltagare.

LLUH var en av organisationerna som startade Lokal Utveckling Sverige[6] (LUS), en förening som idag samlar samtliga 53 Leaderområden. Från Halland styrs idag administration och kassa av LUS. Hallands verksamhetsledare har idag ordförandeskapet i ELARD[7], en organisation som samlar mer än 2 200 LAG från 26 länder, och får därmed mycket god inblick i den Europeiska lagstiftningen runt programmet och stort nätverk med andra Leaderområden i Europa – vilket är en stor fördel när Halland vill starta fler internationella samarbeten genom Leader.

Landsbygdsnätverket[8] är en organisation som inrättats under Landsbygdsprogrammet för att skapa nätverk mellan landsbygdsprogrammets aktörer. Under 2014-20 har Landsbygdsnätverket även arbetat med Havs- och Fiskerifonden. LLUH har under 2014-20 varit aktiva i olika arbetsgrupper:

---

[6] Lokal Utveckling Sverige – Samverkan för lokalt ledd utveckling genom leadermetoden
[7] Home - Elard
[8] Landsbygdsnätverket - Samverkan för utveckling (landsbygdsnatverket.se)

Landsbygdsnätverkets arbetsgrupp om “Gröna Näringar”, Landsbygdsnätverkets tematiska grupp för fiske och vattenbruk och Styrgruppen för Landsbygdsnätverket. Landsbygdsnätverket håller även årsvis möten för samtliga Leader-områden.

4.5 Utvärdering av LLUHs arbetssätt

Under hösten 2018 och våren 2019 genomförde företaget Pivot analys[9] en utvärdering av LLUH ur ett processperspektiv: hur genomför styrelsen och anställda den antagna strategin?

Utredarens slutsatser är att LLUH har en väl fungerande verksamhet för att bevilja projektstöd. Det finns en bra organiserad verksamhet med driv och engagemang.

LAG har under perioden arbetat med att utveckla sitt arbetssätt gällande projekthantering. Förutom verksamhetskontorets handläggning enligt de olika fondernas regelverk samt jordbruksverkets krav, har LAG en bedömningsmall för värdera projekt. Bedömningsmallen värderar de kriterier som fastslagits i strategin.

Under hösten 2020 var LLUH del i en omfattande revision av European Court of Auditors (ECA). Tolv länder undersöktes och två LAG i varje land granskades. Rapporten från Sverige är ännu preliminär, men bland annat nämner ECA LLUH som en ”good practice” vad gäller uppföljning av projekt och flerfondslösningen gör enligt deras analys det möjligt för att nå fler kundgrupper.

4.6 Projekt 2014-2020

LLUH har under innevarande period kunnat finansiera drygt 80 projekt. Totalt har kontoret hanterat nästan 100 projekt. I mars 2021 har 54 projekt fått en godkänd slutredovisning och 32 stycken pågår. Skillnaden mellan dessa dryga 80 projekt och det totala antalet är projekt som antingen avskrivits eller befinner sig i olika stadier av handläggning.

Redovisning har lämnats till Region Halland under hand om vilka projekt som genomförs, hur de fördelar sig på olika insatsområden, olika kommuner och olika fonder. Information om genomförda projekt finns på LLUHs webb[10].

Vid den utvärdering som genomfördes 2019 konstaterades att projekten står i överensstämmelse med den lokala utvecklingsstrategin.

Strategin ska följas upp genom att varje projekt måste ange vilka indikatorer projektet avser att bidra till. Det finns både nationella, obligatoriska, indikatorer och sådana

---

[9] Utvärdering av Lokalt Ledd Utveckling Halland, Lennart Ruder, Pivot analys, 2019
[10] Beviljade projekt - Lokalt ledd utveckling Halland (lluh.se)

LLUH själva lagt till. Uppföljningen i februari 2021 visar att den övervägande delen av indikatorernas mål uppnås.

5. Programperioden 2023-2027

I och med att programperioden i landsbygdsprogrammet 2014-2020 förlängs två kalenderår kommer nästa period att omfatta fyra år – 2023 - 2027.

Även om inte alla förutsättningar är klara påbörjas förberedelserna. Det första som händer i processen att bilda ett Leader-område är att göra en intresseanmälan till Jordbruksverket. Det har LLUH gjort. Därefter påbörjas arbetet med en lokal utvecklingsstrategi.

LLUH har startat arbetet med sin lokala utvecklingsstrategi och Region Halland deltar i arbetet. Denna PM ska ge ytterligare vägledning för regionens förhållningssätt till Leader och LLUH idet fortsatta arbetet med strategin.

Parallellt med arbetet att ta fram en strategi sker förankring av strategins innehåll samt diskussioner om finansiering. Denna PM är en del av den förankringsprocessen hos Region Halland.

Innevarande period arbetar LLUH med samtliga fyra fonder: jordbruksfonden, regionalfonden, havs- och fiskefonden samt socialfonden. Kommande period kommer Leader troligen att kunna arbeta enbart med jordbruksfonden. Det är Jordbruksverkets förslag till regeringen, som verkar instämma i förslaget. Det blir således inte möjligt att arbeta med samtliga fyra fonder i Sverige och bredden i de projekt som kan drivas blir mindre.

Jordbruksverket kommer fortsatt att vara den myndighet som ansvarar för Leader.

Det finns en handbok utgiven av Jordbruksverket som ger riktlinjer för arbetet med den lokala utvecklingsstrategin[11].

6. Leader som regionalt utvecklingsverktyg

Leaders syfte och metod är att det lokala perspektivet ska få genomslag i de utvecklingsinsatser som görs. Det går att styra på i princip två sätt: genom att påverka strategins innehåll i så stor utsträckning som möjligt och/eller att delta aktivt i LAGs arbete under genomförandet. LLUH innebär **lokalt** ledd utveckling – inte **regionalt** ledd utveckling. Därmed kan och bör regionen inte i detalj styra LLUHs

[11] Handbok för Leader 2023-2027.pdf (jordbruksverket.se)

arbete. Däremot finns det på sätt och vis en skyldighet att inte kravlöst bevilja medel. LLUH är en av de tre största mottagarna av regionala utvecklingsmedel.

Region Halland har under programperioden 2014-2020 årligen anslagit cirka 3,1 mnkr till LLUH. Även om det lokala perspektivet ska råda bör regionen ge uttryck för hur medlen bör användas. LLUH är en utvecklingsaktör av flera i Halland och på landsbygden.

Leader erbjuder ett arbetssätt som få andra kan erbjuda. Därmed bör Leader inte bara vara en finansieringskälla bland andra utan det finns värden som inte uppnås på annat sätt. Civilsamhällets organisering och mobilisering har under hand fått större betydelse i det offentligas verksamhet. Trepartnerskapets fördelar, att samhällets olika delar finns samlade i en organisation, är en bra utgångspunkt som andra delar av samhället måste jobba mycket med för att organisera.

LAG verkar inte i ett vacuum utan finns i ett regionalt (och nationellt) utvecklingssammanhang. Flera olika styrdokument och viljeinriktningar vägleder det regionala utvecklingsarbetet och det är dessa som regionens pengar i första hand ska finansiera. Att LLUH ska arbeta med utgångspunkt i gällande RUS och Tillväxtstrategi är självklart. Det ska alla göra som erhåller offentlig finansiering för sin verksamhet. Dessutom finns kommunala styrdokument som LLUH behöver ta hänsyn till, först och främst i strategiarbetet. Till detta ska läggas alla de regler, krav och rekommendationer som EU-regelverket sätter upp. Det svåra är att kombinera alla krav och hitta en fungerande strategi som tar sig an de utmaningar Hallands landsbygd står inför?

Frågan blir då hur uppifrånperspektivet ska kunna kombineras med underifrånperspektivet? Finns det en motsats mellan de regionala utvecklingsambitionerna och de lokala? En viktig utgångspunkt i den här diskussionen är att det inte ser likadant ut överallt i Halland. Även om problemet är detsamma eller likartat så kan lösningen se olika ut. Den länsövergripande analysen som gjorts i RUS och Tillväxtstrategi med efterföljande val av strategiska utvecklingsfrågor och prioriteringar gäller överallt. Det är sätten att nå målet som kan variera. Lokal utveckling behöver därmed inte stå i motsats till den regionala eller nationella. Vilka problem och möjligheter som adresseras kan vara gemensamma men metoderna olika. Vad finns det för speciella utmaningar på landet som inte är gemensamma med övriga Halland? Vilka delar passar bäst att LLUH arbetar med? Dessa frågor behöver strategin ge svar på för att bli tydlig, fokuserad och begriplig.

Ovanstående frågor behöver bearbetas i strategiarbetet som alltså ska ha sin utgångspunkt i den gemensamma analysen av Hallands utvecklingsbehov. Det finns en god grund att stå på, en bra situation i Hallands landsbygder att jobba med. Det finns utvecklingsförmåga, initiativkraft och attraktivitet.

Den lokala utvecklingsstrategin som ska tas fram behöver anpassas till Hallands tre gemensamma överordnade utvecklingsdokument RUS-en, Tillväxtstrategin och Kulturstrategin. Till dessa dokument finns också bakomliggande material och statistik som kan utnyttjas. Ny tillväxtstrategi är under framtagande. Den bygger i stora delar på den gamla men hållbar tillväxt betonas i högre grad. Leader bör vara ett bra verktyg för att utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet, att skapa goda förutsättningar för en hållbar tillväxt och ett bra och fungerande vardagsliv för alla hallänningar – att skapa likvärdiga förhållanden mellan tätare och glesare miljöer. Likvärdighet innebär att det finns goda möjligheter att bo, leva och verka i såväl glesa som täta miljöer, men lösningarna för detta kan se olika ut.

Det internationella perspektivet finns med som en grundförutsättning i Leader. LLUH har arbetat med de internationella kontakterna och projekten i liten skala under innevarande period och 2018 identifierades detta som ett styrkeområde. Här finns det möjlighet att fortsätta utveckla ett transnationellt samarbete som är till fördel för fler än bara LAG och projektägarna. Medlemskapet i ELARD ger tillgång till ett stort nätverk i hela Europa som fler i Halland kan dra nytta av. Här kan LAG fungera som en förmedlare utan att själv behöva engagera sig i ett löpande samarbete.

Om LLUH inte finns kommer med säkerhet flertalet idéer att hitta vägen till Region Halland på andra vägar och måste då hanteras administrativt. Ett ganska stort antal projektansökningar och utvecklingsinitiativ måste handläggas. I och med att LLUH-organisationen finns skulle den kunna användas för projektutveckling och projektgenomförande inom andra områden. En organisation som professionellt arbetar projektinriktat kan jobba med vilka projekt som helst. Det borde vara möjligt att organisera ett arbete vid sidan av det som styrs av Leader-reglerna och –finansieringen. Det finns ett behov av att allmänt underlätta för landsbygdsinitiativ genom någon som har en överblick över exempelvis stödsystemet till landsbygder. På uppdrag kan Leader-kontoret genomföra hela eller delar av det utvecklingsarbete regionen, kommunerna eller andra inte hinner eller kan genomföra. För att kunna bli en sådan organisation skulle LLUH behöva medel för att kunna finansiera en extra tjänst som uteslutande arbetar med att scanna av och söka projektstöd inom områden som är relevanta för Hallands landsbygder. Det finns många medel att söka, men kapaciteten saknas i dagsläget.

LLUHs administrativa arbetssätt

LLUHs administrativa arbete fungerar i stort mycket bra. Det finns också en vilja att ständigt utveckla sitt arbetssätt i syfte att göra det ännu effektivare, rättssäkrare och kvalitetssäkrat. Samarbetet med Högskolan i Halmstad och arbetssättet LIN är ett exempel på det.

Det finns några områden som är viktiga i kommande arbete. Det förtjänar att påpekas att verksamhetskontoret och LAG redan idag arbetar med delar av dessa områden

- Ansökningsskedet – bedömning av idéer. Ökad vikt vid bedömning av långsiktighet. Kan idén leva vidare efter projekttidens slut? Finns en organisation eller dylikt som kan driva arbetet vidare? LLUH har initierat ett samarbetsprojekt med Högskolan i Halmstad och de fem omkringliggande Leader-områdena som ska utveckla den här delen.

- Fortlöpande avstämningar. Om möjligt hålla kontinuerlig kontakt med projektägare för att försäkra sig om att projekten drivs enligt plan. LLUH arbetar redan idag med detta och unionens revisorer (European Court of Auditors, ECA) kommer att förespråka LLUHs sätt att arbeta med uppföljning som ett föredöme i ett europeiskt sammanhang.

Det finns möjlighet att ytterligare utveckla de administrativa rutinerna inom LAG och inom kontoret. Det gäller exempelvis de delar som rör

- Projekthandledning i ansökningsfasen, bedömning/värdering av projektidéers långsiktighet och överlevnadsförmåga inklusive värdering av projektledningens administrativa förmåga
- Användning och värdering av indikatorer
- Beslutsunderlag vid LAG-möten, framför allt den ekonomiska delen.
- Handledning av projekt under genomförandetiden
- Handledning av projekt inför slutredovisning
- Fortlöpande utveckling och utvärdering av verksamheten

Ovanstående förslag kan i viss mån innebära ett mera tidskrävande arbetssätt. Det kan emellertid vara väl investerade medel att arbeta närmare projekten och på så sätt ytterligare höja kvaliteten i genomförandet och sannolikheten att projekten når uppsatta mål. Det ligger i sakens natur att projekt kan misslyckas eller endast delvis når uppsatta mål. Det måste accepteras. Däremot finns det anledning att ytterligare effektivisera genomförandet.

RH interna arbeta med LLUH kan förbättras. Under innevarande period har regionen två representanter i LAG. Beroende på hur stor LAG blir kommande period kommer åtminstone en representant att finnas med. Stor del av LAG-arbetet består i att bedöma projekt och bevilja medel. Här bör beredningen inför LAG-mötena förändras så att det finns en grupp tjänstepersoner inom olika verksamhetsområden som inför LAG-mötena kan bedöma projektansökningar och värdera dem i förhållandena till länets och regionens styrdokument samt utifrån den allmänna kännedom som finns om utvecklingsarbetet i sitt specialområde. På så sätt undviks projekt som inte ligger

helt i linje med styrdokumenten och/eller överlappar andra. Här upptäcks förmodligen också om parallella utvecklingsprojekt är på väg att initieras. Det finns också möjlighet att upptäcka luckor som behöver täppas till i form av insatser som ingen gör men som är angelägna att arbeta med. Det är mycket viktigt att LAGs roll som beslutande organ respekteras, tjänstepersoner som tillsammans bereder ska inta en rådgivande och möjliggörande roll, men självklart även informera om det inte är möjligt att stödja ur deras perspektiv. En annan faktor som är viktig är att dessa beredningsgrupper i så fall ska vara flexibla och anpassas efter LLUHs behov, för att inte ytterligare bidra till den administrativa bördan. Region Halland vill förbättra, inte försvåra. Dessutom skulle detta nätverk/grupp kunna leda till att fler tjänstepersoner ser möjligheter med Leader-metoden utöver projektverksamhet och att Halland på så vis kan dra nytta av metodens fulla potential. Det borde vara möjligt att inrätta en metod som liknar timbanken genom att projektägare/personer med idéer kan träffa anställda på Region Halland för rådgivning. Dessutom skulle en grupp tjänstepersoner kunna vara referensgrupp och förankringsgrupp inom områden som LLUH söker projektstöd utanför Leaderstödet för att utveckla Hallands landsbygder. Det är inte bara den regionala nivån som ska vara företrädd utan också den kommunala.

7. Analys och slutsatser

Leader-området omfattar hela Hallands län. Det är en stor fördel att kunna arbeta i hela länet (utom direkt i kommunhuvudorterna). Det finns inget som säger att områden utanför Hallandsgränsen inte kan ingå i LLUH. Däremot bedöms det inte vara någon större fördel, eftersom det kan innebära administrativa svårigheter att hantera finansiärer från andra regioner och kommuner. LLUH är redan idag Sveriges tredje största Leader-område sett till befolkningsmängden. Det finns Leaderområden som gränsar till Halland och det finns ett gott upparbetat samarbete med dem som gör att gemensamma projekt är fullt möjliga.

Den lokala strategin ska ange en minsta procentsats av budgeten som ska avsättas för internationellt samarbete. Det ger ofta deltagarna stort utbyte att delta i och samarbeta med andra länder. Det vore därför en fördel ifall LAG ytterligare kunde öka andelen internationella projekt, särskilt inom områden med anknytning till kommunernas och regionens internationella satsningar.

Leader är definitionsmässigt inte regional utveckling utan lokal utveckling. Det behöver dock inte stå i motsats till varandra men Leader-organisationen kan inte åläggas ett regionalt utvecklingsansvar. Det måste Region Halland stå för. Däremot finns möjlighet att i samråd överlåta en del av utvecklingsarbetet till en utförare som LLUH.

Vilka områden passar bäst för Leader att arbeta inom? Som nämnts ovan ska alla som arbetar med utvecklingsfrågor i Halland anpassa sitt arbete till de gemensamt antagna styrdokumenten. Region Halland har ett antal styrdokument som utgör utgångspunkt för allt utvecklingsarbete. Några områden passar bättre än andra för LLUH och dessa kommer att utkristalliseras i utvecklingsstrategin. Region Halland behöver inte ytterligare styra exakt vilka områden LLUH ska arbeta med. Det är det lokala perspektivet som är LLUHs fördel så det gäller att arbeta med att kombinera nationellt, regionalt och lokalt. Istället för att peka ut politikområden eller prioriterade områden enligt Tillväxtstrategin bör regionen därför poängtera att LLUH ytterligare jobbar med det lokala perspektivet: vad skapar den bästa livsplatsen ur lokal synvinkel?

Det är en administrativt tungrodd apparat att arbeta med Leader-stödet från EU och staten, även om det finns fördelar med arbetssättet. Alla steg som ska gås igenom innan ett projekt kan starta är många. Krav på redovisning, olika regelverk för olika fonder med mera. På ett sätt kan det vara enklare att bedriva landsbygdsutveckling på andra sätt än med EU-stödet.

Den finansiella lösningen att Region Halland beslutar om den offentliga medfinansieringen innebär att det inte bara är Region Hallands intressen som ska tillgodoses utan även kommunernas. Det innebär också, om än outtalat, att projekten bör ha en spridning i hela länet. Den regionala medfinansieringen är en bra lösning för LLUH och projektägarna som slipper uppvakta flera och projektägarna kan få ut pengar i förskott. Många av projektägarna är vanligtvis inte stadda vid kassa och kan vänta på finansieringen till projektet är avslutat.

Idag är LLUH det bästa sättet att arbeta med sammankoppling av stad och land. Det har varit möjligt främst genom regional- och socialfonden. Falkenbergs Matdagar och Åkturen i Varberg är exempel. Förhoppningsvis blir det möjligt att arbeta på detta sätt även i jordbruksfonden nästa period. Den överbryggningsfunktion LLUH har är värdefull.

LLUHs unika fördel jämfört med andra utvecklingsaktörer är den lokala och breda förankringen. Det är den som ska utnyttjas. LLUH kan arbeta med näringslivsutveckling, besöksnäring, attraktivitet etc inom samma områden som Region Halland gör. Det är på den lokala nivån som detta ska ske, på ett småskaligt sätt och med samverkan från ideell, offentlig och privat sektor. Den värderingen och det angreppssättet kan både Region Hallands interna beredning och LAGs värdering av projektidéer uppmuntra och garantera. Trepartnerskapet i sig stödjer social hållbarhet redan i sin konstruktion.

I detta arbete bör LAGs egna identifierade styrkeområden beaktas, nämligen att samordna aktiviteter för lokalt ledd utveckling mellan sektorerna privat-ideellt-offentligt., att skapa nätverk och kontakter inom och utanför EU, att erbjuda och samordna finansieringslösningar och utvecklingsmöjligheter för lokala initiativ, att ta ansvar för Hallands landsbygdsutveckling och bilden av Hallands landsbygd samt att arbeta med unga för att stödja deras entreprenörskap och deras närhet till EU.

Dagens svenska samhälle är på många sätt genomorganiserat och stelt i strukturerna. Det är svårt, arbetsamt och motigt att jobba på tvärs mot strukturerna. Även de som upprätthåller strukturerna har svårt att gå vid sidan av om, även om det finns en vilja. Här borde det finnas en uppgift för LLUH att med trepartsförhållandet som utgångspunkt verka för att gränsgångare av alla slag får möjlighet att utvecklas och utveckla. I kommande programperiod kan Leader med fördel därför ta ansvar för att bidra till utvecklingen av och omställningen på landsbygderna.

Region Hallands interna löpande arbete med LLUH kan bli aktivare. En grundligare beredningsprocess inför LAG-mötena är ett exempel där både tjänstepersoner och förtroendevalda deltar. Det ökar allmänt kännedomen om LLUH och ökar kvaliteten på projekten.

Page 26 of 26